

nytt
från **FSS**

FÖRENINGEN
SVERIGES
SOCIALCHEFER

Red: Arne Borg

Sociala aspekter på arbetslivet

Föreningen Sveriges Socialchefer har av delegationen för social forskning beretts tillfälle att avge yttrande över en rapport angående sociala aspekter på arbetslivet, och har med anledning härav anfört följande:

”Den avgränsning av uppdraget som rapporten innehåller förefaller meningsfull och riktig med hänsyn till hur frågeställningar kring sociala aspekter på arbetslivet behandlas i andra sammanhang. Vid en inventering som gjorts angående i vilken omfattning och på vad sätt problemet belysts av annan, har författarna framför allt gått igenom offentliga utredningar, andra myndigheters och organisationers initierade eller utförda forskningar på området. Med all sannolikhet skulle en genomgång av exempelvis olika fackförbundstidningar och tidskrifter ha givit en värdefull belysning om arbetssituationer, arbetsproblem, vilka påtagligt inverkar på grupper och enskildas sociala situation i arbetslivet.

De problemområden inom arbetslivet som föreslås bli föremål för särskilda studier och undersökningar är omfattande och täcker in stora områden av arbetslivet där problem och svårigheter med hänsyn till enskildas och grupper sociala behov kan uppkomma. Några av dessa områden kanske kan kompletteras ytterligare. Ett sådant område är i vil-

ken omfattning det förekommer regionala olikheter beträffande utnyttjande av förtids- och deltidspensionering som ett instrument för att underlätta strukturomvandling eller förekomsten av deltidspensionering i olika regioner där en av de viktigaste orsakerna kan vara arbetsbrist.

En annan viktig del av arbetslivet, som påtagligt har inflytande på arbetslivssituationen, är lönesystemets roll för arbetstrivsel, relationer på arbetsplatsen och upplevelsen av värdet av den egna arbetsprestationen. Även detta område borde vara intressant för närmare belysning och undersökning.

Författarna till rapporten har inte kunnat finna att forskning angående individers och grupper funktion i arbetslivet har betraktats utifrån de människors förhållanden, vilka redan är utstötta ur arbetslivet. En infallsvinkel för att granska de sociala aspekterna på arbetslivet borde kunna vara att undersöka de mekanismer i arbetslivet som kan skönjas som av bakgrunderna till uppkomna sociala störningar, alkoholmissbruk, alienation och ”utanförstående”.

Meningsfullt arbete har i sig många värden. Det är inte enbart en fråga om att få ekonomiska förutsättningar att överleva. Arbetet som sådant skapar också andra värden. I vilken utsträckning det förändrade arbetslivet minskat möjligheten att uppleva arbetets egenvärde borde också bli föremål för någon form av undersökning och närmare granskning. Om det är möjligt att göra inom ramen för de projektområden som beskrivits i rapporten kan vara osäkert. I ett längre perspektiv framstår denna fråga som ytterligt viktig och angelägen.

Föreningen Sveriges Socialchefer vill tillstyrka att delegationen för social forskning aktivt verkar för att de problemområden och projekt som redovisas i rapporten blir föremål för forskning och utredning. En sådan initierad verksamhet från de-

legationens sida måste betraktas som värdefull och angelägen. De sociala aspekterna på arbetslivet ger en möjlighet att ur forskningssynpunkt belysa och attackera problemområden som för många människor är ytterligt viktiga och möjligheter borde även finnas att resultat av sådan forskning på ett positivt sätt kan användas inom olika delar av arbetslivet.”

**bok
recensioner**

Barnpsykiatri – behagligt omfång men inte helhjärtat rekommendabelt

ULF OTTO

Psykiatri under barn- och ungdomsåren

Studentlitteratur, Lund 1976, 125 s., ca kr 34, – inkl moms

Att skriva en bok om barn- och ungdomspsykiatri för vårdgymnasiet förefaller mig vara en mycket svår uppgift. En viktig sak är att kortfattat och enkelt belysa detta mångfacetterade och svårt överblickbara ämnesområde.

Ulf Otto har lyckats skriva en i antalet sidor lagomt omfångsrik bok och ändå berört det mesta av klinisk barnpsykiatri. Boken speglar ambitionen att spänna över hela detta omfattande ämnesområde. Det gör att flera avsnitt blir kortfattade och framställningen mager och svårförståelig. Ambitionen att försöka belysa nästan hela den kliniska barn-

psykiatri är ett för högt mål med tanke på målgruppen, vårdgymnasiet. Personligen tror jag att en fylligare framställning av några utvalda avsnitt är att föredra. Det skulle ge eleverna tillfälle att mer fördjupa sig och fundera på dessa avsnitt.

Boken är lättläst. Balansen mellan varje avsnitts omfattning är välavvägd. De i textsidorna insprängda korta kliniska exemplen gör boken levande och bör stimulera till egna reflexioner hos läsaren. Förslagen till diskussionsfrågor i slutet av varje avsnitt är i alla flesta fall användbara och berikar boken. En nackdel är dock att många av diskussionsfrågorna ej har någon anknytning till innehållet i avsnittet.

Boken skulle bli ännu mera lättläst för den i psykologiskt och psykiatriskt språkbruk obehövande läsaren genom en ordlista exempelvis i slutet av boken.

Boken utgår från biologisk och psykoanalytisk referensram. Detta gör boken ofullständig. Jag saknar beskrivning av strukturella och interpersonella teorier.

Avsnittet om familjen i boken förbryllar mig med olika beskrivningar av familjetyper utan relation till någon beskrivande teori.

Framställningen om psykoanalytiska och psykodynamiska modeller i kapitlet om individens utveckling förvirrar mig. Under psykodynamiska modellen beskrivs utvecklingspsykologi ur psykoanalytisk-jag-psykologisk synpunkt och på slutet ett kort stycke om inlärningspsykologisk teori. Psykodynamisk teori och inlärningspsykologisk teori är för mig två olika referensramar. Under psykoanalytiska modellen beskrivs Freud's strukturella personlighetsmodell utan att utvecklingsgången belyses, vilket ger ett statiskt intryck.

Konsekvensen av valet att skriva om det mesta, kort och ytligt, visar sig i avsnittet om människans utvecklingsperioder. Beskrivningen av exempelvis tänkandet under olika åldrar är obegripligt. Vilken indel-

ning används? Vissa begrepp för tankarna till Piaget men andra gör det inte. Vad är ett sakligt tänkande och vad är ett konkret tänkande i småbarnsåren?

Bokens pedagogiska värde skulle ökas och den skulle bli mer lättförståelig om kapitlet med utredningsmetoder kommer i början av boken, före beskrivningarna av störningar. Med nuvarande utformning läser man om olika saker och benämningar som långt senare definieras. I beskrivningen av olika psykologiska tester bör diskussionen om vad de mäter föras in, annars får man som nu intrycket att de är objektiva i vad de mäter och kan lätt jämföras med lab.-prover och dylika "objektiva" mätmetoder.

Otto skriver att borderline-personligheten kan hänföras till neuros, psykos eller gränspsykos, utan att nämna vilken relation han tänker sig mellan dessa tillstånd. För att öka förståelsen bör detta förmedlas till läsaren. I psykoavsnittet finns en del oklarheter tex hur skall en gymnasieelev förstå: "försvaret vanligen stelt och onyanserat. . .", "hallucinationer är mindre vanliga hos barn än vuxna".

Vilken ålder på barnet? Är det oberoende av åldern? De flesta människor som kommer i kontakt med någon som de tror hallucinerar känner sig oroliga, osäkra och rädda. Hallucinos uppfattas som ett tecken på en mycket allvarlig störning och är liktydligt med psykos. Av denna anledning tycker jag att man bör föra in ett resonemang om ålder. Enligt psykoanalytisk utvecklingspsykologi är det ogörligt att tala om att barn under ca tio års ålder (lite olika för olika barn) hallucinerar. Barn kan före denna ålder ej helt och fullt och i alla situationer skilja mellan fantasi och verklighet utan att det för den skull är liktydligt med psykisk störning av allvarligt slag.

Ett påstående som "miljön betyder minst för den kroppsliga utvecklingen, något mera för intellektuell kapacitet och särskilt mycket för

personlighetsutvecklingen" (sid 10) borde ej passera utan kommentar. Att på detta sätt gradera miljöns betydelse för individens totala utveckling förefaller för mig oegentligt. Det dagliga kliniska arbetet visar att individens upplevelse av sin kropp och dess utveckling är intimt och på ett ömsesidigt sätt förknippad med individens emotionella utveckling, som i sin tur påverkar förmågan att utnyttja sina begåvningsresurser. Otto framför åsikten att kroppslig utveckling är så gott som helt genetiskt betingad. Närmare sanningen är väl att våra gener till stor del bestämmer vårt maximum, men att miljöns påverkan är den faktor som är avgörande om vi når dit eller inte, eller om vi eventuellt når längre. I avsnittet om sex uttalas aldrig klart vad som kan beskrivas som "normal" och vad som skulle vara överdriven onani. Vem bedömer? Beskrivningen av hur sex-intresset utvecklas är svår att förstå. Praktiska vardagliga exempel skulle förtydliga framställningen. Vid uppräknings av sexuella "avvikelser" borde det påpekas att alla dessa mer eller mindre under olika tidpunkter ingår i allas vår utveckling. Detta skulle ge läsaren tillfälle till att med inlevelse mera förstå dessa saker, istället för bara bli "objektivt" avståndstagande och beskrivande. Är legala aborter sexproblem och/eller avvikelser? Jag tycker inte de är någondera.

Förbryllande oklarheter som finns spridda i boken; Vänsterhänt-het är det en sjukdom? Vad menas med att "den ökande tobakskonsumtionen är exempel på den ringa effekten av pedagogiska metoder", "att hjärnan är ett skört organ", "att vid samtalen är alltför värdefull för alla parter för att slösas bort på löst prat" (vem skall bedöma det?)

Boken är förvånansvärt innehållsrik med tanke på antalet sidor. Framställningen är dock i många stycken ytlig och bäddar för missuppfattningar. Bokens behagliga om-

fång och att den i stort är lättläst gör den tilltalande, men jag kan inte helt hjärtat rekommendera den.

Per-Olof Björck

Ungdomsroman om en handikappads situation

GUNNAR NILAND

Varför just du, Mikael?

Zindermans, Uddevalla 1977, 67 s, ca kr 30: – inkl moms

Gunnar Niland, tidigare rektor vid Änggårdens Yrkeesskolor i Göteborg, har med sin tredje ungdomsroman "Varför just Du Mikael?" sökt skildra ett par cp-ungdomars tillvaro, de svårigheter den rullstolsbundne möter i samhället, den oförståelse som en okunnig omvärld visar, ett bemötande som kan kännas kränkande och nedvärderande.

Författaren har stor kunskap om de handikappades problem, genom ett långt arbete bland ungdomar har han lärt känna deras situation och också deras syn på, och upplevelse av ett liv som med nödvändighet är "annorlunda". Han är i alla sina böcker ute i ett viktigt ärende: att sprida upplysning om en tillvaro som de flesta av oss är ovetande om. Romanen om Mikael och Lena presenterar mycket fakta på ett enkelt sätt, men ibland blir ramen för enkel, lite för vardagsenahanda för att engagera den publik som boken vänder sig till. Detta är synd. Här finns dock mycket av kunskap och klokhet och en konstruktiv kritik av det sätt på vilket "samhället" agerar i handikappfrågor, och en finstämd skildring av förhållande mellan en grupp på olika sätt handikappade ungdomar. Författaren visar också att även de som är "annorlunda" dock reagerar som alla vi andra, i känslor, önskningar, beteenden är de lika lite annorlunda som någon av oss. Förståelsen för den handikappades egenvärde är viktigt, utan den

kan han inte nå den gemenskap i samhället som borde vara en självklarhet för alla.

Resecenten har bett ett par ungdomar, både med och utan erfarenhet av handikappade att läsa boken. Jag vill gärna referera en 16-årig flickas synpunkter.

"Jag har aldrig funderat på liknande saker förut. Det är nog väldigt nyttigt att läsa en sådan här bok... Dess syfte är väl att nå ut till ungdomar och förklara en handikappads situation... men dess innehåll är inte tillräckligt spännande för att fångsla en ung person helt igenom".

Jag tror att hon har rätt, och detta är, som sagt, synd.

Ingemar Olow

Ungdomens personlighetsutveckling

GÖRAN SCHEDIN

Ungdomsutveckling och psykoterapi

Natur och Kultur, Vänersborg 1977, 116 s, ca kr 35: – inkl moms.

Författaren är psykolog och psykoanalytiker i Stockholm. Större delen av hans bok tar upp modeller för och synpunkter på ungdomsårens personlighetsutveckling. Han går även in mera konkret på vad psykoterapeutiskt arbete med ungdomar innebär. Författaren ger beskrivningar av båda normalutveckling och neurolära, "personligheten i obalans". Han betonar mycket starkt hur barndomens relationer till föräldrarna präglar den unge och hans konfliktmaterial senare i livet.

Göran Schedin använder sig av en hel del, ofta onödigt komplicerade, modeller för att bli beskriva samspelen mellan den unge och föräldrarna och även för hur personlighetens olika delar är i samspel med varandra. Ibland tycks språket tungt, lite tjatigt eftersom vissa begrepp

upprepas ständigt, och meningarna är väl långa.

Kapitlet om familjeproblematik uppfattar jag som oklart. Författaren berör även kortfattat psykoterapi med psykotiska patienter och patienter med tidigt grundade personlighetsstörningar, till vilka bla borderline personligheten hör.

Författaren ger en mångfald prov på att hans teoretiska kunskaper har en anknytning till upplevd verklighet: fallexemplen är belysande och pedagogiska, knyter väl an till övrigt textmaterial och konkretiserar de presenterade tänkesätten.

Jag tycker att Schedin kommer bäst till sin rätt då han beskriver själva ungdomspsykoterapisituationen. Han ger välgrundade, tillämpbara råd till terapeuter, bla gällande hur överföringsproblematik bör bemötas.

Boken sägs vända sig till den som arbetar med ungdomar eller utbildar sig i ungdomspsykoterapi. Min uppfattning är att en hel del förkunskaper krävs av läsaren i utvecklingspsykologi och psykoanalytisk teori. Boken förefaller viktig i utbildnings- och handledningssammanhang. Den är dock alltför svårtillgänglig om man har ett allmänt intresse för vad som sker inom personligheten i ungdomsåren.

Anders Dolfe

Våra recensenter

Per-Olof Björck är FV-läkare i barn- och ungdomspsykiatri vid barn- och ungdomspsykiatriska kliniken, Regionsjukhuset i Umeå. **Ingemar Olow** är överläkare vid Bräcke Östergård och **Anders Dolfe** är psykolog vid psykiatriska kliniken, Kärnslukhuset, Skövde.